

- 1 In die tijd werd er een bevel van keizer Augustus bekendgemaakt.
Hij wilde alle inwoners van het Romeinse rijk laten tellen.
- 2 Het was de eerste keer dat dit gebeurde.
Het was in de tijd dat Quirinius de provincie Syrië bestuurde.
- 3 Iedereen moest geteld worden
in de plaats waar zijn familie vandaan kwam.
Daarom gingen alle mensen op reis.
- 4 Ook Jozef moest op reis.
Hij ging van Nazaret in Galilea
naar Betlehem in Judea.
- 5 Want hij kwam uit de familie van David,
en David kwam uit Betlehem.
Jozef ging samen met Maria naar Betlehem.
Maria zou met Jozef gaan trouwen,
en ze was zwanger.
- 6 Toen Jozef en Maria in Betlehem waren,
werd het kind geboren.
- 7 Het was Maria's eerste kind, een jongen.
Maria wikkelde hem in een doek,
en legde hem in een voerbak voor de dieren.
Want er was voor hen nergens plaats om te slapen.
- 8 Die nacht waren er herders in de buurt van Betlehem.
Ze pasten buiten op hun schapen.
- 9 Opeens stond er een engel tussen de herders,
en het licht van God straalde om hen heen.
De herders werden bang.
- 10 Maar de engel zei:

 'Jullie hoeven niet bang te zijn,
 want ik breng jullie goed nieuws.
 Het hele volk zal daar blij mee zijn.
11 Vandaag is jullie redder geboren:
 Christus, de Heer.
 Hij is geboren in Betlehem, de stad van David.
12 En zo kunnen jullie hem herkennen:
 het kind ligt in een voerbak
 en is in een doek gewikkeld.'
- 13 En plotseling was er bij de engel een hele groep engelen.
Ze eerden God en zeiden:
- 14 'Alle eer aan God in de hemel.
 En vrede op aarde voor de mensen
 van wie God houdt.'
- 15 Daarna gingen de engelen terug naar de hemel.
De herders zeiden tegen elkaar:

'Kom, we gaan naar Betlehem.
Want God heeft ons verteld wat er gebeurd is.
Laten we gaan kijken.'

- 16 Ze gingen meteen naar Betlehem.
Daar vonden ze Maria en Jozef,
en in een voerbak lag het kind.
- 17 Toen de herders het kind zagen,
vertelden ze wat de engel over hem gezegd had.
- 18 Iedereen die het hoorde,
was verbaasd over het verhaal van de herders.
- 19 Maria probeerde te begrijpen
wat het betekende.
Ze bleef nadenken
over wat de herders gezegd hadden.
- 20 De herders gingen terug naar hun schapen.
Ze eerden God
en dankten hem
voor alles wat ze gezien en gehoord hadden.
Want alles was precies zoals de engel gezegd had.

Twee kerstgedichtjes van Toon Hermans

STILLE NACHT

Vannacht gaat Jan ter kerke
en naar de heilige mis
dat doet hij één keer in het jaar
... omdat het Kerstmis is

en Petrus op een hoge ster
zegt: Kijk es, Lieve Heer,
daar heb je Jan, hij komt van ver
maar hij is er toch maar weer.'

KERSTMIS

Nu de dagen donker zijn
schilder ik de bontste bloemen
hoe moet je dat nou noemen?
nu de dagen donker zijn

nu de dagen donker zijn
blost de rode wijn mijn wangen
is het hoop ... is het verlangen
nu de dagen donker zijn.

Toon Hermans, *Op blote voeten lopen* (1989)

Precies zeventig jaar geleden, op zondag 24 december 1944, zat er op kerstavond iemand in een Duitse gevangenis na te denken over de betekenis van het kerstfeest. Ik zal eerst iets over die man vertellen, en daarna over zijn kerstgedachten.

De man die 70 jaar geleden in de gevangenis zat heette Dietrich Bonhoeffer. Hij was dominee en verzetsstrijder. Op die kerstavond in 1944 zat hij al ruim anderhalf jaar gevangen. Eerst omdat hij Joodse mensen had geholpen om naar Zwitserland te vluchten en zo te ontsnappen aan de vervolging door het naziregime. Maar de gevangenisstraf was in de zomer van 1944 omgezet in een doodvonnis. Dat kwam omdat was gebleken, dat hij in contact had gestaan met de mensen die 20 juli 1944 een aanslag hadden gepleegd op Adolf Hitler, een aanslag die jammer genoeg mislukte.

Dietrich Bonhoeffer wist op die kerstavond, dat het er slecht met hem voorstond. Toch zou het nog tot het vroege voorjaar van 1945 duren, dat het vonnis werd voltrokken ... een kleine drie weken voordat de gevangenis waar hij zat, door de geallieerde strijdkrachten werd ontzet.

Op die kerstavond in 1944, die zijn laatste kerstavond zou worden, zat Dietrich Bonhoeffer na te denken over het kerstfeest. Hij dacht aan dat kleine baby'tje dat daar in die voerbak lag. Zijn ouders, Jozef en Maria hadden een doek om hem heen gewikkeld tegen de kou. En er kwamen een paar herders uit de buurt kijken ... ruw volk, dat in laag aanzien stond.

Wonderlijk, dacht Bonhoeffer toen. Je zou toch verwachten dat - als God zich aan de mensen laat zien, hij dat doet als oppermachtige koning, als heerser over hemel en aarde. Dat hij met veel machtsvertoon neerdaalt vanuit de hemel, niet in een achterlijk gehucht als Betlehem ... in een stal ... in een voederbak voor het vee, maar bij voorbeeld in Rome, in een gouden koets. Maar dat doet God niet. Hij laat zich juist zien in het meest nederige en meest kwetsbare wat je je kunt voorstellen: een mens onder de mensen: een baby'tje in een voerbak.

Kerstfeest, zo dacht Bonhoeffer, is dus eigenlijk niet het feest van "Ere zij God in den hoge" ... maar van "Ere zij God in den lage". En die kerst schreef hij in een brief aan een goede vriend: "Je kunt het kerstfeest alleen goed vieren, als je de grootheid van God herkent in de nederigheid en kwetsbaarheid van dat kind in die voerbak. Zo komt God naar ons toe".

Wat Bonhoeffer ontdekte is dat de beweging van het kerstfeest niet een beweging is van beneden naar boven, niet een beweging van het aardse naar het hemelse, van het menselijke naar het goddelijke, van het zwakke naar het sterke ... maar precies andersom, het is een beweging van het hemelse naar het aardse, van het goddelijke naar het menselijke, van het sterke naar het zwakke.

De God van het kerstfeest is "niet de God die hoog in de hemel op zijn troon zit, onaantastbaar, onzichtbaar, en oneindig ver weg. Als je je door God wilt laten ontmoeten, dan moet je je laten ontmoeten door je medemens, ... en vooral door de meest kwetsbaren onder hen. Godsdienst is dienst aan mensen".

Ik denk dat die ontdekking, die Dietrich Bonhoeffer deed, ook nu, 70 jaar later, relevant is, voor ons.

Je hebt misschien gezien, dat er in onze Ludenkapel zes schilderijen hangen ... ze hingen er vorig jaar met kerst nog niet .. kijk maar eens om je heen. Het zijn portretten die onze dorpsgenoot Eduart Baçe een paar jaar geleden maakte van vluchtelingen uit Kosovo ... mensen die hun huis moesten verlaten, net als Jozef en Maria.

Als je naar de mensen op die portretten kijkt, dan zie je iets van dezelfde afhankelijkheid en van dezelfde kwetsbaarheid, die de herders zagen toen ze het kindje Jezus in die voerbak zagen liggen, het kindje in wie zij God herkenden.

Maar we hoeven waarschijnlijk veel minder ver te kijken om mensen te zien die kwetsbaar zijn, die afhankelijk zijn van anderen, mensen die niet in staat zijn om de slogan van één van onze politieke partijen na te zeggen: "ik heb geleerd om mijn eigen broek op te houden. En daar ben ik trots op". Het kindje Jezus kon ook zijn eigen broek niet ophouden ... het is zelfs de vraag of hij wel een broekje had Daarom stel ik ieder van jullie vanavond de vraag: roep eens iemand in gedachten in jouw eigen omgeving, die kwetsbaar is, die jouw hulp nodig heeft, die een beroep op jou doet! En ook jullie, jongens en meisjes, misschien kennen jullie ook wel iemand uit je klas of van je school die het moeilijk heeft en die jij misschien kunt helpen.

Kerstfeest leert ons dat echte religiositeit niet alleen spiritueel is, dat we niet alleen aandacht moeten hebben voor het hemelse. Het gaat juist om de aardse werkelijkheid, de grond waarop we staan. Toen de herders de engelen zagen, daar in de buurt van Betlehem, toen keken ze waarschijnlijk eerst naar boven ... maar die engelen naar wie zij opkeken, zongen niet: "kom naar ons toe, kom naar de hemel", maar ze zongen: "vrede op aarde, voor de mensen van wie God houdt". En de herders kregen niet de opdracht om in meditatie te gaan en zich spiritueel te verheffen naar hogere sferen ... nee, zij kregen de opdracht: "ga naar Betlehem, dáár vinden jullie een kindje in een voerbak".

Misschien is dat wel de kern van het kerstfeest, dat wij het niet moeten zoeken in een vlucht uit het aardse bestaan. Onze bestemming is om een mens te zijn onder de mensen, schepsel onder medeschepselen! Want daar is God.

We houden zo dadelijk een collecte voor de Voedselbank. Voor mensen die onder de armoedegrens leven en onvoldoende te eten hebben. Vandaag de dag in ons welvarende Nederland ... één op de tien gezinnen. Net als de herders God ontmoetten in het kindje in de kribbe, zo kunnen wij God ontmoeten in deze mensen, die van de Voedselbank afhankelijk zijn.

Ik besluit met twee gedichten.

Toen de tijd vervuld was

Toen de tijd vervuld was had God lang genoeg iets voor ons gedaan.

Hij zette zich zelf op het spel,
hij maakte zich afhankelijk van ons
en identificeerde zich met het niet-identieke.
Nú is het tijd iets voor God te doen.

Dorothee Sölle, *Plaatsbekleding, een hoofdstuk theologie na de dood van God* (1965)

Dagsluiting

Eigenlijk geloof ik niets,
En twijfel ik aan alles, zelfs aan U.
Maar soms, wanneer ik denk dat Gij waarachtig leeft,
Dan denk ik, dat Gij Liefde zijt, en eenzaam,
en dat, in zelfde wanhoop, Gij mij zoekt
Zoals ik U.

Gerard Reve, *Nader tot U* (1977)

Gebed

Lieve God,
Jij hebt lang genoeg iets voor ons gedaan,
Je zette jezelf op het spel,
Je wilde ons ontmoeten in een nieuw geboren baby ...
Nu is het tijd om iets voor jou te doen.

Stil gebed

Het Onze Vader